

PAPER DETAILS

TITLE: Hükümet Programları Açısından Türk Spor Politikaları (1980-2003)

AUTHORS: Bilgehan BAYDIL

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115722>

- Tschannen-Moran, M. ve Hoy, W. K. (1998). "Trust in Schools: a Conceptual and Empirical Analysis. *Journal of Educational Administration*, Sayı 36, 4, s.334-352, USA.
- Tschannen-Moran, M. ve Hoy, W. K. (2000). "A Multidisciplinary Analysis of the Nature, Meaning and Measurement of Trust". *Review of Educational Research*, Sayı 71, s. 547-593, USA.
- Tschannen-Moran, M. (2001). "Collaboration and the Need for Trust". *Journal of educational administration*, Sayı 39, (4), s. 308-331, USA, 2001.
- Tschannen-Moran, M. (2003). "Fostering Organizational Citizenship in Schools: Transformational Leadership and Trust". *Studies in leading and Organizing Schools*. (Edt: W. K. Hoy ve C. G. Miskel). Information Age Publishing. Greenwich.
- Rosen, Robert. H. (1998). *İnsan yönetimi*. (Çev: Gündüz Bulut). İstanbul: MESS Yayınları. İSTANBUL-1998.
- Töremen, F. (2002). "Okullarda Sosyal Sermeye". *Eğitim yönetimi dergisi*, Sayı 32, s. 556-573, Ankara, 2002.
- Turan, S. (2001). "School Climate, Supportive Leadership Behavior and Faculty Trust in Turkish Public Schools". *American Educational Research Association (AERA)* sunulan bildirisi. USA.

Arş.Gör. Kürşad YILMAZ
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
EYTEP Anabilim Dalı

Bu çalışmada; 1980-2006 yılları arasında beden eğitimi ve spor politikaları belirlenmiştir.
Anahtar Kelimeler : Spor Politikası

In this study on government policies on physical education and sports from 1980 to 2006 are determined and sorted out.
Key Words : Sport Politics, Government Policies

1. GİRİŞ

Gelişmiş ülkelere bakıldığında toplumun refah düzeyinin belirlenmesinde önemli bir kriter olarak sağlıklı yaşamak ve sağlıklı olmak için gösterilen çaba önem kazanmaktadır. Olimpiyatlarda ve çeşitli organizasyonlarda, elit sporcuların başarıları, ülkeler için çok önem kazanmıştır. Ayrıca sporla ilgili faaliyetlerin seyir yerine katılımcılık yönünde geliştiği de görülmektedir.

Toplumu oluşturan bireylerin fiziksel uygunluklarının geliştirilmesinde sporun gerekli olması, tek başına bile ülkelerin toplumlarına spor yaptırma için yeterli bir nedendir. Buna rağmen spor politikalarının ülkelerdeki algılanma ve benimsenme düzeyleri farklılık göstermektedir. Bunun birçok olguda olduğu gibi sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi yapıyla ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

Spor alanındaki ulusal ve uluslararası bütün bu faaliyetlerden başarı ile çıkmak için, iyi belirlenmiş hedeflere ve bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak devlet ve hükümetleri oluşturacak siyasi partilerin spor politikalarına ve istikrarlı uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır (Kırmoğlu, 1997).

Devletin spor politikasının toplumu oluşturan insanların daha sağlıklı, başarılı, ülke menfaatlerine göre yetiştirilmesinde önemli yeri olan spor alanındaki hizmetlerin toplum yararına ve genel isteğine göre sevk ve idaresinin en etkili bir biçimde yönlendirilmesi ve uygulanması olarak düşünülmelidir (Kırmoğlu, 1997).

Bu çalışma Türkiye'deki spor politikalarını, 1980-2006 yılları arasında görev yapan hükümet programları açısından ele almak amacıyla yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. VI. S. DEMİREL Hükümeti Programı (12.11.1979-12.09.1980)

Hükümetin 19.11.1979 tarihinde Cumhuriyet Senatosunda ve Millet Meclisin de okunan program şu şekildedir:

"...Çocuklarımız ve gençlerimiz; ülkemizin geleceğinin teminatı, en büyük ve en değerli varlığı sayılmaktadır. Milli ve manevi değerlerimize bağlı Türk

gençliğinin, devletimize ve beraberliğine sahiplik şuuru titizlikle eğilinilerek onlara Üniversite kapılarında bekleyen imkanlar kullanılarak yeni bir ihtiyacın karşılanmasına gayret bir görüşle ele alınacak her y eğitimi ders olarak ilkokul, c (Dağlı, N., Aktürk, B., 1988a).

3.2. Bülent ULUSU Hükümeti

Türk Silahlı Kuvve görevini yerine getirerek 12 Eylül tarihinden itibaren yasama ve y tarafından Türk Milleti a başkanlığındaki Bakanlar Kurulu 5. birleşiminde oy birliği ile g Eylül 1980 günü Millî Güvenl ilgili amaç, hedef ve politikaları

"...Gençlik politikam milli hislerle dolu olarak, eğitilmelerine katkıda bulunma imkanını sağlamaktır. Öğrenci y vatanın bütünlüğüne inanmış hizmetine tahsis edilecektir. Ge toplum sağlığında büyük yeri ol şekilde yayılıp gelişmesi sağl kullanılabilecek semt spor tesis tesisler ve imkanlar bütün gençli Aktürk, B., 1988b).

3.3. I. Turgut ÖZAL Hükümeti

Programda disiplinli, sağlıklı bir toplumun teşekkülü tespit edilerek, sporun geliştiril maddeler halinde ele alınmıştır. yaygınlaştırılacağı, kitle sporu hazırlanacağı" belirtilmiştir (Dağ

"...Uzun süreden beri göremediğimiz Türk güreşi iç fedakarlıktan kaçınılmayacaktır sağlanacak ve her alanda antrenör

“Şehir imar planlarının hazırlanışında spor alanlarına, yeşil alanlara ağırlık için gerekli çalışmalar yapılacak ve uygulanacaktır. Spor malzemeleri imalatı teşvik edilecek, yurt içinde imal edilemeyen veya imali ekonomik olmayan spor malzemelerinin ithali kolaylaştırılacak ve muafiyet imkanları sağlanacaktır”(Dağlı, N., Aktürk, B., 1988b).

3.4. II. Turgut ÖZAL Hükümeti Programı (21.12.1987-09.11.1989)

Bir önceki hükümet programında yer alan sporun önemi konusundaki ifadelerin aynen korunduğu bu hükümet programında hükümetin spora büyük ehemmiyet vereceğini, geçici değil kalıcı ve köklü tedbirlerle Türk sporunu geliştireceğini açık bir şekilde ilan ettiğini bu amaçla yepyeni bir spor kanunu hazırlanarak yürürlüğe konulduğunu, aynı programın başka bir yerinde ise çıkarılan Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri hakkındaki bu kanun ile sporumuza yenilikler getirildiği, ilave kaynaklar sağlandığı ifade edilmektedir (Dağlı, N., Aktürk, B., 1988b).

3.5. Akbulut Hükümeti Programı (09.11.1989-29.06.1991)

Programda gençlerin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefi doğrultusunda, formal eğitim ve öğretime ilaveten okul içinde ve okul dışında fikir, kültür, sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkan verecek modern tesislerin kurulmasının öncelik taşıdığı ifade edilmektedir (Yıldırım., 1989).

3.6. Birinci Yılmaz Hükümeti Programı (29.06.1991-24.11.1991)

Yapılacak çalışmalar olarak son yıllarda gerçekleştirilmiş bulunan ve Türk sporunun atılım yapması sonucunu doğuracak alt yapı ve tesis yatırımlarına ağırlık verilmeye devam edileceğini ve bunların bütün yurt sathına yaygınlaştırılmasının temin edileceği ifade edilmiştir (Birinci., 1991).

3.7. V. Koalisyon(VII. S. DEMİREL) Hükümeti Programı (25.11.1991-29.06.1993)

Hükümet programında halen tespit edilmiş olan spor konularında öncelikli illerin yeniden gözden geçirileceği, bu illerin iklim şartları, sporcu potansiyeli, nüfusu ve sosyal yapısı dikkate alınarak daha sağlıklı bir şekilde düzenleneceği belirtilerek hedefleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

“...Ülkemizde faaliyet gösteren spor kulüplerinin ekonomik, sosyal ve idari yönden yapılanmasını sağlamak amacıyla bu kulüplerimizin dernekler kanunu kapsamından ayrılarak daha verimli ve işler hale getirilmesi sağlanacaktır. Ülkemiz sporu ve sporcusunun sporda ileri gitmiş çağdaş ülkelerin düzeyine çıkartılabilmesi

için bunları yetiştirecek olan sağlanacaktır.

2000 yılındaki olimpiyat ve olimpiyat tesislerinin, plan ve daha geniş kitleye yaygınlaşarak Kulüplerimizin yapısal durum ve ülkelerin düzeyine çıkaracak b

3.8. VI. Koalisyon (Tansu ÇİLLER) Hükümeti Programı (20.10.1995)

Bu hükümet programı ile çıkarmak üzere kişilik, düşünce, içi ve dışı düşünce, kültür, sanat, kısa dönemde büyük illerimizin merkezleri kurulacağı ifade edilmiştir. Yıllarda dünya ile bütünleşmesi için girişimlere

3.9. II. Tansu ÇİLLER Hükümeti Programı

Bu hükümet dönemi için yer verilmemiştir.

3.10. III. Tanşu ÇİLLER Hükümeti Programı

Bu hükümet dönemi için yer verilmemiştir.

3.11. II. Yılmaz Hükümeti Programı

“Bedenen ve ruhen önem verilecektir.

Beden eğitimi ve sporun yeniliklerin takibi ve uygulanması imar planlarının hazırlanması ve tesis sayısının artırılması i her dalda geliştirilmesi ve yaygınlaşması

Dünya olimpiyatlarının ülkemizde yapılmasını temin için her seviyede gayretler sürdürülecek bu hedefe ulaşmak için çok yönlü çalışmalara ve çabalara hız verilecektir" (İkinci., 1996).

3.12. Erbakan Hükümeti Programı (28.06.1996-30.06.1997)

"Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yapısına ulaşmak amacıyla beden eğitimi ve spor geliştirilecektir. Milletimizin bütün fertlerinin ve bilhassa gençlerimizin manevi varlıklarının gelişmesine özen gösterilecektir. Olimpiyatların ülkemizde yapılması için gerekli gayret gösterilecektir" (Erbakan., 1996).

3.13. III. Yılmaz Hükümeti Programı (30.06.1997-11.01.1999)

"Gençlerimizin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda sağlıklı ve üstün ahlaklı bireyler olarak yetiştirilmesi ve onların zararlı alışkanlıklardan korunması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Toplumun temelini oluşturan ve geleceğin güvencesi olan gençlerin eğitimleri yanında zamanlarını değerlendirmeleri ve spor ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik her türlü olanak hayata geçirilecektir.

Gençlerimizin boş zamanlarını kendi yetenekleri doğrultusunda sosyal ve kültürel faaliyetlerle değerlendirmelerine yönelik çalışmalara ağırlık verilecek, sporun kitlelere yayılması, amatör spor ve sporcularımız ile sporcularımızın, sporda çağdaş düzeyi yakalayabilmeleri amacıyla; okul, aile, kulüp, dışındaki vatandaşlarımız, kamu ve özel teşebbüs ile işbirliği geliştirilecek ve bu amaca yönelik gerekli yasal düzenlemelerle, tesis, malzeme, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarındaki bütün tedbirler alınacak ve ayrıca bu amaçla gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Sporun geniş kitlelere yayılması temin edilecek, doğanın sunduğu spor olanaklarından herkesin yararlanması için gerekli önlemler alınacaktır.

Bedensel engellilerin toplumsal yaşa sporun da yer alabilmesi için gereken her önlem alınacaktır.

Spor kulüplerinin kendi tesislerine kavuşturulması için politikalar oluşturulacak devlet spor kulüplerinin tesis yapmasını edecektir.

Sporcuların sağlık ve sosyal güvenlikleri sağlanacak, spor dallarına yönelik yetenek ve seçimine özel önem verilecek, sporcu performansını geliştirmek amacıyla merkezler kurulacaktır.

Spor federasyonları ve spor adamları ile temsilcilerinden oluşan ve kendi dinamiği özerk bir yapıya kavuşturulacaktır" (Üçüncü., 1997).

3.14. IV. Ecevit Hükümeti Programı

Bu hükümet döneminde, bedensel eğitim ve sporun yaygınlaştırılması için tedbirler alınarak verilmemiştir.

3.15. V. Ecevit Hükümeti Programı

"Kamu elindeki tesislerin dönüştürülmesine izin verilmesi, tesislerin düzenlemeleri ucuz, sağlam ve modern yönetimlerin de desteği ile genişletilmesi, tesisler için mekan sayısı artırılacaktır.

Özel imar düzenlemeleri ile tesislerin sayısının artırılması.

Amatör sporculuk yaygınlaştırılacak ve bunun için kulüplerin de amatör sporculuğu teşvik etmesi için tedbirler alınacaktır.

Belirli amatör spor dallarında yarışmaların düzenlenmesi için tedbirler alınacaktır.

3.16. Gül Hükümeti Programı

"Ülkemizin zengin tarihi ve doğal varlıklarını korumak, turizmde önemli bir yer tutan bu alanların dinlence turizminde edindiği önemi göz önüne alınarak başlatılacaktır.

Gençlik kesimine sunulan hizmetlerin düşünce ve beden yönünden spor faaliyetleri teşvik edilecektir.

Gençlik ve spor hizmetlerinin denetleyici bir rol üstlenmesi, özel sektörün işbirliği ile yaygınlaştırılması, federasyonların idari ve mali yapılandırılması.

Yerel yönetimlerin gençlik ve spor faaliyetleri ile özdeşleştirilmesi sağlanacaktır" (Gül., 2002).

3.17. Erdoğan Hükümeti Programı (14.03.2003 -)

“Ülkemizin zengin turizm potansiyeli harekete geçirilerek dünya turizm pastasında önemli bir yer tutan iş-kongre, fuar, spor ve kültür turizmi alanlarında, dinlence turizminde ülkemizin zengin turizm potansiyelini geliştirecek adımlar atılacaktır. Özgür düşünceli, kendi başına karar verebilen, sorgulayan, kendi toplumunun ve evrensel doğrulardan haberdar olan ve hayatın güçlükleri ile baş edebilecek donanımlı ve yetenekli gençler yetiştirmek önemli hedeflerimiz arasındadır. Dünyanın ve Türkiye'nin gelişen ve değişen şartları dikkate alınarak yeni bir spor politikası oluşturulacaktır. Sporun her dalında uluslararası standartları yakalamak için her türlü destek verilecektir” (Erdoğan., 2003).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Görüldüğü üzere ülkemizin bir spor politikası bulunmaktadır ancak ifade edilen bu politikaların ne kadar uygulandığı veya uygulanabilir olduğu tartışma konusudur.

Hükümet programları incelendiğinde, özellikle planlı kalkınma döneminin başladığı 1960'lı yıllara kadar olan hükümetlerde spordan yeterince bahsedilmediği görülmektedir. Bunun nedeni olarak cumhuriyetin yeni kurulmuş olması, sistemin daha tam olarak oturulamaması, bu dönemde meydana gelen bazı olaylar ve savaşlardan dolayı sporun ikinci plana itilmesi söylenilebilir. Bu dönemde genellikle sporla ilgili konular eğitim ve gençlikle ele alınmıştır. Sporun eğitimle birlikte kalkınma döneminden önce spor konularında yarı resmi sayılabilecek Türk Spor Kurumu modelini denedikten sonra sporu aracıya gerek kalmaksızın doğrudan doğruya devlet eliyle yönetmeyi kararlaştırmışlardır. Planlı kalkınma döneminin başlangıcından itibaren beş program haricindeki bütün programlarda spordan az yada çok bahsedilmiştir. Hükümet programlarında sporun gelişmesi, kitlelere yayılması, ortaya konulan hedeflere ulaşmak için ve uluslararası organizasyonlarda başarı ile temsil edilebilmek için, spor tesislerinin sayı ve istenilen amaca uygunluklarının, ülkenin gerçekleri dahilinde dikkate alınarak dengeli dağılımın, büyük önem taşıdığından hareketle, spora ayrılan kaynakların artırılması gerekliliğinin vurgulandığı görülmektedir.

1980 yılından itibaren, özellikle 1981-82 sezonunda Spor-Toto teşkilatında yapılan düzenlemeler ve fonlardan elde edilen gelirle GSGM öz gelirinde büyük artışlar sağlanmış, GSGM öz gelirleri artarken devlet bütçesinden ayrılan paylar düşürülmüştür. 1984 yılında yürürlüğe giren Türk Sporunu Teşvik Fonu ve GSGM'ye de belirli payların ayrıldığı Akaryakıt Tüketimi Vergisi ile Geliştirme ve Destekleme Fonu bu dönem içerisinde spora önemli miktarlarda kaynak aktarımı sağlamışlardır 1986 yılında 3289 sayılı BTGM'nin teşkilat ve görevleri hakkındaki yeni kanun 500'den fazla işçi ve memur çalıştıran kamu ve özel kuruluşlarının spor saha ve tesisleri yapıp işletmelerini, belediyeler ve il özel

idarelerinin bir yıl önceki gelirlerini ve federasyon faaliyetlerini desteklemek için federasyonlar fonu kurulması spora hazine dışında çeşitli mahalli idarelere, kamu ve kuruluşlara yükümlülükler getirmiş ve sorumlu tutmuştur. 1987 yılında GSGM gelirleri 0.15 oranında bir payı GSGM'ye bırakılarak 0.21 iken 1993-94 yıllarında 0.15'e düşmüştür. 2000'li yıllarda yapılan düzenlemesiyle, uygulanan “Türkiye Spor Yılı” çerçevesinde kamu kaynaklarının artırılması, kamu mali disiplini sağlanması, şeffaflığın sağlanması amaçları ile Spor Destekleme Fonu, Türk Spor Federasyonları Fonu 2000-2001 yıllarında spora ayrılan paylara bakıldığında görülmektedir (Bayansaldüz., 2002).

Bilimsel açıdan sporun bütçeden ayrılan kaynaklarla desteklenmesi organizasyonların hatta hizmetlerinin eksikliği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bazı sorunlar sıralanabilir;

- Öncelikli olarak sporun çıkarılması ve ortaya çıkması gerekmektedir.
- Spor yönetiminin daha fazla yetki verilmelidir.
- Spor politikaları düşünceleri göz önünde bulundurularak
- Planların uygulanması
- Spor tesislerinin temayüllerine dikkat edilmelidir.
- Merkezi anlayış bırakmalıdır.
- Spor tesislerini yapı gibi faktörler göz önünde bulundurularak
- Gelişen şartlara göre yapılmalıdır.
- Yöneticiliklere atama yapılmalıdır.
- Spor federasyonları

fonksiyonel bir hale getirilmelidir.

5. KAYNAKLAR

Altıncı Koalisyon (Tansu ÇİLLER) Hükümeti Programı. 1993.
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp50.htm> (Erişim Tarihi:
10/02/2006)

BAYANSALDUZ, M. (2003). *Türk Spor Yönetiminde Finansal Kaynak Sağlama
Çabalarının Değerlendirilmesi*, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 160, 2003.

Beşinci Ecevit Hükümeti Programı. (1999). <http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp57.htm> (Erişim Tarihi: 14/02/2006)

Beşinci Koalisyon (VII. S. DEMİREL) Hükümeti Programı. (1991).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp49.htm> (Erişim Tarihi:
10/03/2006)

Birinci Yılmaz Hükümeti Programı. (1991).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp48.htm> (Erişim Tarihi:
21/02/2006)

DAĞLI, N., AKTÜRK, B. (1988). *Hükümetler ve Programları II. 1960-1980*.
TBMM Kütüphane ve Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü Yayını,
No:12, Ankara, 1988a.

DAĞLI, N., AKTÜRK, B. (1988) *Hükümetler ve Programları III. 1980-1987*.
TBMM Kütüphane ve Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü Yayını,
No: 12, Ankara, 1988b

Erbakan Hükümeti Programı. (1996).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp54.htm> (Erişim Tarihi:
19/02/2006).

Erdoğan Hükümeti Programı (2003). <http://www.akparti.org.tr/prg.doc> (Erişim
Tarihi: 11/03/2006)]

Gül Hükümeti Programı. (2002). <http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp58.htm>
(Erişim Tarihi: 09/03/2006)

İkinci Yılmaz Hükümeti Programı (1996).
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp53.htm> (Erişim Tarihi:
08/03/2006)

KIRIMOĞLU; H. (1997). "Politikaları ile Niğde Mukayesesi". İnönü Yayınlanmamış Mükse

Üçüncü Yılmaz
<http://www.tbmm.gov.tr>
11/03/2006)

Yıldırım AKBULUT
<http://www.tbmm.gov.tr>
17/02/2006)

Araştırma
Gazi Üniversitesi Kasta
37
e-pos